



สถาปัตยกรรมล้ำค่า เรือพระที่นั่ง กระบวนพยุหยาตราชลมารค

โดย อัญชลี ณ เที่ยงใหม่

(๑) ความหมาย ความเป็นมา



สถาปัตยกรรมของ ไทยให้ล้ำค่า ตามโบราณประเพณีมีมากมาย กระบวนพระยุหยาตราทางชลมารค ยืนยงนานจนมาถึงอยุธยา พระราชประเพณียังคงดำรงอยู่ นับจนจบฉบับปัจจุบันยังคงมี แต่เดิมมาพระราชพิธีมีเฉพาะ ถวายผ้าพระกฐินทางธรรมา เสด็จทางชลมารคหว่างวิถี อัญเชิญพระศกดิ์สิทธิ์ที่ยลยิน	กาลเวลาผ่านไปไม่สูญหาย ดูหลากหลายสืบทอดตลอดมา นับเนื่องจากสุโขทัยมาจนรัตนโกสินทร์ จนจบจนถึงนครากรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์เชิดชูเป็นศักดิ์ศรี เป็นพิธีล้ำค่าของ ไทยประชา ประจวบเหมาะที่ล้ำค่าทางศาสนา อภิมรมาทอภิศุภครองแผ่นดิน กราบพระพุทบาทพระบุรีสมถวิล มายังถิ่นแม่น้ำของหลวงจากแดนไกล
---	---

กระบวนการพระยาศรีสุทโธทราทางชลมารค
รับแขกเมืองเรือเืองเกียรติของชาติไทย

ประกอบมากด้วยเรือขบวนใหญ่
เป็นขบวนเทพให้ยามสิ้นพระชนม์

จัดรูปแบบกระบวนการเรือคล้ายกองทัพ
เปรียบดั่งข้อมพร้อมพรังกำลังพล

ยามว่างศึกฝึกรับให้เกิดผล
งามเหนืออื่นแต่่งประดับด้วยจับตา

กระบวนการมีดนตรีประโคมฆาน
พลพายสีกัเทิมในนาวา

สนุกสนานเพลิดเพลินให้ทรรษา
กลางธาราเสียงกัองของฝีพาย

ขบวนเรือสองแบบที่จัดได้
ยาดราน้อยสองสายดูสบาย

พยุหยาตราใหญ่มีสี่สาย
จัดกระบวนการแผ่ขยายเป็นห้าตอน

กระบวนการโดยไ้อ่าตระการตา
วัฒนธรรมประเพณีไ้อ้อาทร

จัดนาวาระเบียบงามสโมสร
แม่กำจรประกาศกัองศรีองชาติไทย



เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์
Suphannahong



(๒) เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์



พระราชพิธีสำคัญแต่ปางมา
ประวิติศาสตร์เรียงร้อยถ้อยบรรยาย
ใหนักวาร์อมกระบวนอันมั่งหมาย
ไม่ดูสูญหายสืบเนื่องประเพณี

เรือสำคัญนามว่าสุพรรณหงส์
พระมหาจักรพรรดิสมัยอยุธยาธานี
เกิดธรรมรงค์องค์กษัตริย์จักรวรรดิ
พระราชพิธีวัฒนธรรมที่สำคัญ

กาพย์เห่เรือเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศน์
สุพรรณหงส์ทรงพุ่มห้อยลายฉลุ
งามวิเศษเรียบเรียงเพียงสร้างสรร
ลงท่อน้ำต้นเคี้ยวอันเคล็ดล้นล้น

จบสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ให้จัดเรือศรีสุพรรณหงส์ลงธารา
พระพุทธยอดฟ้าองค์รินทรปิ่นเกล้า
เพื่อนำพาพระบรมธาตุจากเวียงจันทร์

ครั้นต่อมารัชสมัยพระจุลจอมเกล้า
โปรดเกล้าสร้างลำใหม่ทดแทนกัน
เรือลำเก่าชำรุดสุดกล่าวยลัญ
เปลี่ยนนามนั้นสุพรรณหงส์เอาองค์อินทร์

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ทรงฉลุ
มีโขนเรือรูปหงส์ลงวารินทร
ล้นล้นอยู่กลางกระแสดินฉลุ
ล้นล้นตั้งดงามอร่ามตา

ตรงกลางเรือจัดตั้งที่ประทับ
มีพระนามราชบัลลังก์กัญญา
เพื่อรองรับองค์กษัตริย์และวงศ์
มีนายช่างคือพระยาราชนครินทร์

ยามลอยล่องนาวาสยาม
สายพู่ห้อยร้อยประดับแวววาม

เพลงระโคมเหเรือแห่งสยาม
ดูสวยงามตามจังหวะของสีพาย

นำภูมิใจในฝีมือสถาปัตย์
ยามส่องแสงแพรวระยิบพริบพราวพราย

เห็นเด่นชัดล้ำเลิศดูเฉิดฉาย
งามเลื่อมลวยแสงส่องตั้งทอหงา

ปลุกปั้นนี้เก็บรักษาไว้
ที่พิพิธภัณฑสถานพระราชนิพนธ์

เป็นสมบัติชาติไทยยากจักหา
นับเป็นมรดกอาณาจักรไทย

ตามพระราชประเพณีที่สืบสาน
เสด็จเสียบนครา ๓ ทรงชัย

เป็นตำนานปฏิบัติทุกสมัย
ทางชลมารคคงไว้ประเพณี

นับเป็นมรดกของชนคนทั้งหลาย
ดูพรรณหงส์เรือพระราชพิธี

กระบวนเรือยิ่งใหญ่สมศักดิ์ศรี
ลอยล่องในวารี่เจ้าพระยา



เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช
Anantanakkharat



(๓) เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช



เรือลำค้ำบัลลังก์ในกระบวนพระราชพิธี
ลอยลำในเจ้าพระยาเสถียรคาม

สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์
เสด็จเสด็จนามยิ่งใหญ่ในวารี

เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช
เสด็จพยุหยาตราทางชลขลิต

ดุจดั่งประทีปตามลำน้ำสุโขทัย
รักษาที่เสด็จใช้งานแต่โบราณมา

ชื่อของเรืออนันตนาคราช
ตั้งชื่อตามเทพอินทรีปริมปรา

ทรงอำนาจยิ่งใหญ่มหาศาล
เป็นราชขัตติย์ใหญ่ใต้นครา

หนึ่งพันเศียรประดับมณีที่เจ็ดเจ้า
ทำหน้าที่แทนบรรทมถวายเป็น

องค์นาคามีพลังมหาศาล
พระนารายณ์ทรงเสด็จราชประพาส

มีความเชื่อปกรณัมปรัมปรา
นาคราชบริวารองค์นารายณ์

ขอสันตติยาเสนาแห่งชาย
รัศมีกายเรือระยองมีฤทธิ์

มีกำเนิดเกิดจากเทพธิดา
กับพระนางกัทรุพระขนิษฐา

กัทรุปะเทบตีพระมหา
ออกดูมาเป็นไขได้พันพระองค์

อนันตนาคราชบุตรตนแรก
ไปจำศีลภาวนาพาตริภังคร

ปลุกตัวแยกโดดเดี่ยวจากทั้งฝูง
ด้วยรังเกียจเหล่าน้องพี่องค์พวกพา

ความทราบถึงพระพรหมบรมนาถ

ให้หนาคราชสิงใต้สมุทรมหาศาล

โดยขดตัวจำศีลตามต่องการ

เป็นแห่นธารบรรทมพระนารายณ์

นับเนื่องจากพญาอนันตนาคราช

มีฤทธิ์เดชอำนาจมากเหลือหลาย

ทั้งสั่งสมบารมีได้มากมาย

ขนดกายใต้เกษียรสมุทรธารา

มีวิทยาหลายองค์คงความรัก

ที่ประลักษ์เคียงข้างคืออนางอุตรา

อนันตอติตรีวิทยา

ไอรสูติแดนเทพเพียงหนึ่งองค์

ทรงบำเพ็ญพรตจริยาวิสัย

เพื่อเตรียมได้สร้างบุญที่ประสงค์

พุทธสมัยพระศรีอารย์อุษดารง

บารมียื่นยงคงกัปกัลดี

เป็นความเชื่องของไทยสมัยก่อน

เปรียบนารายณ์สู้กรจากสวรรค์

อดตารเป็นกษัตริย์เทิดทรงธรรม

จึงใช้ขมองค์อนันต์เรือยกันมา

เรือที่ใช้ในระบบพระยุหยาตร

งามองอาจบารมีตั้งภูษา

จึงตั้งนามตามพญาหนาคราช

เป็นนาวาเสด็จไปทางสายชล



เรือพระที่นั่งเอกชาติภุชงค์
Anekkachatphutchong



(๔) เรือพระที่นั่งเอกชาติภุชงค์



กระบวนเรือตงยามยามเกล้าขวัญ
พยุหยาตราที่เรือองนาม

พระราชพิธีสำคัญองสยาม
เป็นไปตามโบราณประเพณี

เรือพระที่นั่งเอกชาติภุชงค์
เทพเจ้านครราชทรงฤทธิ

นามตำรงขึ้นนมสดักดีศรี
ความเชื่องมิก่อนกาลแต่ณนา

เป็นพลังเลิศล้ำแห่งอำนาจ
ความอุดมสมบูรณ์ตั้งเจตนา

ความรอบรู้สามารถมากนุกหนา
เทพเทวาเกี่ยวพันใ้มากมาย

ความยิ่งใหญ่ไพศาลหาภพ
แห่งบรรทมมั่นคงองคัณราชัน

อิทธิฤทธิ์ดีโรราบอิทธิทั้งหลาย
คุ้มครององกายปกป้ององธารินทร์

สร้างขึ้นในรัชสมัยรัชกาลที่ห้า
ได้ราชบัลลังก์กัณญาองคัณราชัน

ที่ประทับเบ็ด็องพระขนิษฐาหาภพ
ก่อนและหลังเสด็จขึ้นพระราชพิธี

มีไชนเรือเจ็ดร้อยองามสด
ทำองเรือแดงจำรูปพุนทอ

ลำเรือทามพุดสด
เพิ่มราศรีเรือองามยามลอยลำ

ที่หัวเรือองรักและปิดทอง
ลายรดนั้รูปนาคาออยลำนำ

เสด็จสุริย์เสด็จประภายฉายงามท่า
กลางลำน้ำเจ้าพระยามหาหน้

เดิมใช้งานในการโดยเสด็จ

เรือลำแรกของสมเด็จพระทรงศรี

ต่อภายหลังร่วมกระบวนพระราชพิธี

นับเป็นที่ชื่นชมวิกรมย์เพ็ดษ



เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๕
 Karai Song Suban
 B.M. King Rama IX



(๕) เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ



เรือสำคัญในกระบวนพระราชพิธี

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

และในเสด็จเสด็จจรดดินแดน

สมกับนามนารายณ์ทรงสุบรรณ

ลำเดิมสร้างในสมัยรัชกาลที่สาม

หัวเรืองามพระครุฑพ่าห์หน้าอกลำของอัญญา

เป็นเรือพระที่นั่งกิ่งมิ่งลาวัณย์

มวงกลสุบรรณนามเดิมเสริมบารมี

กาลต่อมาเพิ่มเติมหัวเรือใหม่

ช่อองปิ่นใหญ่ใต้ครุฑเสริราศรี

ท่อนเรือทาสีแดงต่องูดี

รัชกาลที่สี่ทรงเสริมเพิ่มนารายณ์

สร้างให้ขึ้นประทับหลังพญาสุบรรณ

เอนกอนันต์นิมิตร์ดีมีความหมาย

ตามคติของพราหมณ์สี่องประกาย

มีตลอดสายงดงามอร่ามตา

โชนเรือสร้างจำหลักไม้สักทอง

ประดับองค์ในองนองเครื่องงูษา

ด้วยกระงกอับฉนวนพราวดารา

ทอดบัลลังก์ก็งูษาในพิธี

องค์นารายณ์บนหลังพระครุฑพ่าห์

ถือเอาอุษาคตตราสง่าศรี

สี่พระกรถือจักรสังข์คทาตรี

คติพราหมณ์นั้นเมื่อก่อนภาค

ครั้นมาถึงในสมัยรัชกาลที่เก้า

เรือลำเก่าเสื่อมสภาพหมดสิ้นขาร

รอมหน้าใจสร้างใหม่ดำเนินการ

ทหารเรือร้อมประธาภิเศกมคิลปากร



ยังคงไว้แบบเดิมเรือลำเก่า
เถลิงถวัลย์ราชบัลลังก์เมื่อจอมร

พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯพระราชทานชื่อ
เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ

สลักเสลาสร้างเป็นอนุสรณ์

ทำสืบปีถวายพระพรองค์ราชันนทร์

ให้เสด็จเสด็จสมนามที่สร้างสรรค
เรือลำคัมภีร์เสด็จประจักษ์กา

